

Milan Kocourek: Sokol a britský exil 1948 a 1968

Nejsem historik, nýbrž rozhlasový novinář a člen Sokola Londýn. Sokolství jsem zdědil od maminky blahé paměti, členky kolínského Sokola. V sedmdesátých letech jsem se stal na pozvání bratra starosty Viktora Kenta vzdělavatelem a knihovníkem Sokola Londýn. Dnes už jsem jen přispívajícím členem, což jak možná víte je termín pro ty, kdo platí příspěvky a jelikož nezemřeli, zatím nebyli vyškrtnuti. Napsal jsem také knížku Dějiny Sokola Londýn a začátky české obce v Anglii. Zde chci alespoň zčásti probrat otázky: Jak významnou událostí pro zahraniční sokolstvo byl odchod náčelnice Československé obce sokolské sestry Marie Provazníkové a mnoha dalších sokolů a sokolek z vlasti po únorovém puči roku 1948? Jak se zahraniční Sokoli po únorovém puči organizovali? Jaké změny pro zahraniční sokolstvo přinesla exilová vlna po invazi Varšavského paktu do Československa? Co znamenala listopadová revoluce pro zahraniční sokolstvo? A konečně kdo byly největší osobnosti zahraničního sokolského hnutí?

Sokol Londýn

Než přejdu k událostem roku 1948, dovoluji mi několik slov o Sokole Londýn. Byl založen v roce 1903, jednačtyřicet let po vzniku Sokola pražského a jedenáct let po založení Sokola Paříž. Česká krajanská obec se ale společensky organizovala už v 19. století, když účastník tzv. májového spiknutí roku 1849 v Praze a rakouskými úřady na smrt v nepřítomnosti odsouzený dr. Adolf Vilém Straka založil v Londýně Českomoravský spolek čtenářský. To bylo v roce 1869. Jak zjistila v Londýně žijící odbornice na knihovny a archivy paní Sylva Šimsová, knihovna tohoto spolku čtenářského byla nejstarší menšinová knihovna v Londýně. Prvním zvoleným starostou Sokola Londýn byl bratr Albany. Jeho první jméno se nezachovalo, i když zápisy výborových schůzí Sokola Londýn z té doby, to je od roku 1903 se zachovaly, na rozdíl od zápisů z doby asi třiceti let po únoru 1948. Zakládajících členů Sokola Londýn bylo 19, ale do konce toho prvního roku 1903 se jednota rozrostla na 58 členů. Založení Sokola Londýn zhodnotil kronikář bratr Josef Kučera slovy: “V této památné době počíná naše nová historie. Vznikl důležitý převrat spolkový, uvolňující všestranný jeho rozvoj, probuzena idea sokolská i zde na půdě Anglie. Nemohlo být zajisté vítanější myšlenky než ustaviti v Londýně sokolskou jednotu, která by v zájmu celého českého národa propagovala užší pojítka s národem anglickým nás skorem neznajícím“.

Londýnští sokoli pravidelně cvičili, od roku 1904 pořádali veřejná cvičení. Brzy se zařadili do tělovýchovného života Anglie a udržovali čilé styky s Českou obcí sokolskou v Praze. V roce 1908 byli hostiteli českého sokolského týmu, který se pod vedením náčelníka ČOS bratra Jindry Vaníčka účastnil 4. olympijských her v Londýně, na které přijelo dva tisíce borců z 21 zemí, mezi sokoly z Čech a Moravy na příklad Čzada a Honzátka. Autor článku o londýnské olympiádě píšící v časopise Sokol pod šifrou FK - což nemohl být můj slavný novinářský jmenovec Franta Kocourek, který se narodil v roce 1901 - si trpce stěžoval na zaujatost rozhodčích, kteří byli citují „proti všem řádům a právu pouze a výhradně Angličané“, konec citátu. Bratr FK označil londýnskou olympiádu za fiasko v každém směru, i co do účasti obecnstva. Často se prý cvičilo před prázdným amfiteátre, což bylo pro účastníky sokolských sletů něčím naprosto neslýchaným.

Londýnští sokoli se hlásili do britské armády ihned po vyhlášení války Německu 4. srpna 1914, což byla britská odpověď na německý vpád do Belgie. Člen Sokola Londýn, malíř miniatur František Kopecký, se dokonce chlubil, že díky jeho přesvědčování na povolávací rozkaz do rakouské armády ze Spojeného království nereagoval ani jeden krajan, žádný z nich se do vojenské služby do vlasti nevrátil. Ale na rozdíl od pařížských sokolů londýnští bratři nebyli přijati do britské armády jako dobrovolníci hned na začátku války. Jejich nabídka byla ministerstvem války s díky odmítnuta, protože tehdy panovalo přesvědčení, že sto tisíc britských dobrovolníků si s nepřítelem poradí. Věřilo se, že do vánoc 1914 budou britští dobrovolníci doma s vítězstvím v kapse. Jak známo situace se vyvinula poněkud jinak. Ztráty na obu stranách byly obrovské. O dva roky později, v roce 1916, byla v Británii zavedena vojenská povinnost a teprve potom byli londýnští sokoli v armádě vítáni s otevřenou náručí. Sokol Londýn se o své dobrovolníky dobře staral, pořádal sbírky a posílal jim na frontu čokoládu, cigarety i jiné věci. Šest členů Sokola Londýn padlo na západní frontě ve spojeneckých útvech Trojdohody. Byli to bratři Hejno, Moulis, Nezavdal, Kubánek, Roubal a Stanislav. Rozhodně by stálo za to někde v Londýně umístit plaketu s jejich jmény. Londýnští sokoli také finančně i jinak podporovali odboj vedený profesorem Tomášem Garriguem Masarykem, který v Londýně žil od podzimu 1915 do května 1917.

Za druhé světové války Sokol Londýn zdaleka nebyl jedinou sokolskou organizací ve Spojeném království. Vedle londýnské jednoty byl založen Sokol v Baťových závodech v Tilbury pod vedením ředitele podniku Jana Tůši, dále v řadách našich vojáků a letců – v armádě to byla sokolská jednota v Leamingtonu a mezi letci byly dvě jednoty - u československé třístadesáté stíhací perutě a u 311. bombardovací perutě Královského letectva. Všechny tyto mimolondýnské sokolské jednoty byly za války velmi aktivní, měly stovky členů, ale s koncem války povětšinou zanikly a zůstal opět jen Sokol Londýn, protože mnoho sokolů se vrátilo do osvobozené vlasti.

Sokol a Únor 1948

Komunistický puč měl na sokolské hnutí tvrdší dopad než na jiné tělovýchovné organizace. Komunisté se totiž snažili československou tělovýchovu sjednotit po vzoru sovětské fyzkultury hned po válce což se jim nezdařilo, protože sokoli si vyhradili sjednocování na výlučně dobrovolném základě. A náčelnice Československé obce sokolské Marie Provazníková byla mezi těmi činiteli, kteří sjednocení po válce podle sovětského vzoru odmítli, hlavně proto, že jiné tělovýchovné organizace jako Orel a DTJ nebyly ochotny uznat sokolské ideály jako základ nové sjednocené organizace. A tak komunisté si vzali Sokol na sjednocovací mušku na jaře osmačtyřicátého roku, když začali vytvářet tzv. akční výbory, které nasadili do všech veřejných organizací včetně ČOS. Byly to paralelní nikým nezvolené ale komunisty pečlivě vybrané struktury, do kterých byli jmenováni buď komunisté sami anebo jejich souputníci a měli za úkol reformu těchto organizací v marxistickém duchu. Než došlo ke zrušení akčních výborů, vyvolaly mnoho zlé krve v sokolských řadách, na příklad tím, že do nich vnesly stavovské a třídní spory a prudké hádky, které tam dříve nebyly.

Během kritických únorových událostí byl starosta ČOS dr. Antonín Hřebík v Tatrách kde zůstal na závodech i po návratu ostatních sokolských činitelů do Prahy. To mu

bylo později zazlíváno. Dr. Hřebík byl totiž poslanec národního shromáždění za národní socialisty. Jak sestra Provazníková tak bratr Jan Waldauf, dlouholetý starosta ústředí zahraničního sokolstva ve svých pracích zmiňují tehdy rozšířený názor, že kvůli zaneprázdněnosti politikou dr. Hřebík v kritických únorových dnech zanedbával Sokol. Jakožto národněsocialistický poslanec měl dr. Hřebík také v sokolských řadách politické odpůrce a byl vyakčněn, tedy zbaven funkce z popudu komunistů, kteří do starostenství ČOS prosadili Josefa Truhláře. Ten už byl bratrem a soudruhem zároveň, tedy komunistou, i když stejně jako dr. Hřebík byl za války vězněn v nacistických koncentracích.

XI. sokolský slet a jeho důsledky

Jedenáctý slet sokolstva v Praze od 18. června do 8. července 1948 se konal po květnových volbách, po kterých následovalo schválení nové ústavy novým Národním shromážděním. Tu ústavu prezident Edvard Beneš odmítl podepsat a odstoupil z funkce. Sokolské davy ale provolávaly prezidentu Benešovi slávu jak na sletovém stadionu tak v sokolském průvodu Prahou a to soudruh bratr prezident Klement Gottwald, ano, byl to rovněž sokol, nesnesl. Na sletišti i v sokolském průvodu bylo slyšet hřmění hesel jako „Turnov město drahokamů zdraví svého Beneše a paní Hanu, Ostrava je černá, Benešovi věrná, Beneš je náš táta, vytáhne nás z bláta“ a mnoho dalších, která rozlítla jak soudruha bratra Klementa Gottwalda, tak jeho komunistické předsednictvo. V sokolských řadách byly nařizeny čistky, soudní přelíčení, věznění, později i popravy. Komunistická justice dokonce odsoudila k trestu smrti a popravila Miladu Horákovou. Byl to můj první politický zážitek – jako čtyřletý kluk v Liberci jsem viděl maminku plakat když v rádiu vyslechla oznámení o rozsudku smrti nad Miladou Horákovou.

Čtrnácté letní olympijské hry se konaly v Londýně od 29. července do 15. srpna a tam už se čeští atleti a gymnasté proslavili o poznání víc než na 4. olympiádě v britské metropoli. Rekordman Emil Zátopek a jeho snoubenka oštěpařka Dana se dokonce stali miláčky londýnského tisku. O jinou britskou senzaci se postarala náčelnice ČOS sestra Marie Provazníková, která se právě v Londýně během olympiády rozhodla zůstat na západě. Sestra Provaznice jak ji znali její přátelé nebyla žádná malá ryba. Na ženevském zasedání Mezinárodní gymnastické federace FIG v roce 1946 byla zvolena náčelnicí toho orgánu a z titulu své funkce spolurozhodovala o přípravách a průběhu londýnské olympiády. Jejím rozhodnutí nevracet se do vlasti věnovaly pozornost prakticky všechny seriózní britské noviny. Tak Daily Telegraph z 19. července 1948 přinesl reportáž z tiskové konference sestry Marie v bytě redaktora Josefa Jostena, kde prohlásila: „Jsem politická uprchlice a jsem na to hrdá“. U redaktora Jostena tehdy nějakou dobu bydlela, a až do svého odjezdu do Spojených států 25. prosince 1948 řídila cvičení Sokola Londýn v Národním domě.

Spojené království a zvláště Londýn se staly významným cílem mnoha pounorových exulantů. Mezi sokoly, kteří tehdy přišli do Británie byla sestra Jarmila Uhlířová, která podobně jako sestra náčelnice použila Londýn jen jako přestupní stanici. Směřovala do Spojených států. Pro sokolskou mládež později napsala skvělou knížku Obrázky z českých dějin. Sestry Provazníková a Uhlířová jsou jen dva příklady našich pounorových exulantů z řad sokolstva, kteří použili Londýn jako přestupní stanici. Na příklad i bratr Hřebík letěl do Ameriky přes Londýn. Ve Spojeném království však stovky uprchlíků z vlasti zůstaly. Podle současného starosty londýnské jednoty bratra

ing. Ladislava Potůčka měl Sokol Londýn nedlouho po tzv. Vítězném únoru pět set až šest set členů, z nichž velkou většinu tvořili právě nově příchozí z vlasti. Tento počet se však neudržel, postupně se snížil zhruba na 150 členů.

Mnozí z nově příchozích do Londýna nejen každý týden pravidelně cvičili v pronajaté sokolovně - z jejich řad byli také voleni starostové Sokola Londýn. Od roku 1950 až do roku 1983 se ve starostenské funkci vystříдалo devět poúnorových exulantů. Pět z nich byli bývalí vojáci československého zahraničního odboje z doby 2. světové války, a to bývalý legionář z Ruska podplukovník armády Roman Kokrda, dále major Bruner, generál Alois Liška, a letci František Skoumal a Viktor Kent. Podplukovník Kokrda za války býval starostou Sokola Leamington.

Bratr Jan Waldauf, který také uprchl z Československa po komunistickém puči a žije v Kanadě, ve své vynikající studii Sokol malé dějiny velké myšlenky podrobně líčí zakládání sokolských jednot v uprchlických táborech. Těch jednot bylo celkem 13, z toho osm v Itálii a pět v Německu. V táboře Krabenloch v Ludwigsburgu byla založena sokolská župa s názvem Sokolská župa v exilu dr. Edvarda Beneše. Tyto organizace však neměly dlouhé trvání – některé z nich přežily rok, výjimečně dva nebo tři roky. Mimochodem knížku bratra Waldaufa Sokol – malé dějiny velké myšlenky, která vyšla nedávno, mi velmi nezištně a pohotově poslal bratr Vladimír Dostál z Tyršova domu, za což mu zde také chci vřele poděkovat.

O vytvoření ústředí sokolstva v zahraničí, které by bylo mluvčím svobodného československého sokolstva, se pokusil vyakčňený starosta ČOS dr. Antonín Hřebík který jak jsem se už zmínil v roce 1948 také uprchl do Spojených států. V dopise Americké obci sokolské a několika sokolským organizacím navrhoval, aby se sokolské zahraniční ústředí vytvořilo k datu výročí narozenin TGM 7. března 1949. Tento pokus však nebyl úspěšný. Hlavně proto, že ve vedení Americké obce sokolské převládal názor, že má-li být někdo mluvčím zahraničního sokolstva, měla by to být právě v Americká obec sokolská. A tak bratr Hřebík nebil hlavou proti americké zdi Ale protože byl velice schopný a vytrvalý organizátor, nevzdal se. Spojil své síly s bratry a sestrami ve světě a k 1. lednu 1952 založili Ústředí československého sokolstva v zahraničí. Bratr Hřebík byl zvolen starostou, sestra Provazníková náčelnicí. Ústředí bylo vědomě ustaveno jako dočasná organizace zahraničního sokolstva zastupující sokoly a sokolky umlčené v zemi jeho zrodu. Jak píše bratr Jan Waldauf, dočasnost a přímá návaznost této organizace na ČOS byla založena na předpokladu, že se její složky po pádu komunismu vrátí do původního stavu před rokem 1948 a stanou se součástí obnovené ČOS. Tento předpoklad byl také vtělen do stanov, cituji: “Ústředí se rozejde, jakmile bude v znovu svobodném Československu obnovena nezávislá Československá obec sokolská a rozhodne o nové úpravě sokolských jednot v zahraničí”.

Od roku 1962 pořádalo sokolské Ústředí v zahraničí slety, počínaje sletem ve Vídni. Byl to slet jubilejní, uspořádaný u příležitosti stého výročí založení Sokola Pražského. Na slet přijely výpravy ze Spojených států a Kanady, z Londýna, Paříže, Bruselu, Curychu, Mnichova, Stockholmu a Vasteras ve Švédsku. Mezi dalšími účastníky byli členové Ruského Sokola v zahraničí z Paříže. Zahajovacím podnikem sletu byl skvělý sletový koncert pod taktovkou Rafaela Kubelíka ve vídeňském koncertním domě. Druhý slet byl v Montrealu roku 1967 a po něm následovaly další ve Vídni 1972, v Curychu 1976, ve Vídni 1982 a šestý se konal opět v Curychu 1986. Poslední, sedmý

slet, byl v Paříži v létě 1990. To už bylo za účasti činovníků obnovené České obce sokolské v čele se starostou ČOS Bořivojem Petrákem, který mi tehdy poskytl rozhovor pro posluchače BBC. Dr. Antonín Hřebík byl starostou Ústředí československého sokolstva v zahraničí od jeho založení v roce 1952 do roku 1978, kdy po něm funkci převzal bratr Jan Waldauf. Bratr Hřebík zemřel v Chicagu v roce 1984. Posledním starostou Ústředí byl bratr Rudolf Fiala, povoláním architekt, který už dnes je také na pravdě Boží.

Pokud jde o kontakty mezi zahraničními sokoly a jejich starou vlastí, ty byly udržovány pouze na individuální úrovni. Oficiální vztahy mezi orgány československé tělovýchovy a zahraničními sokoly existovaly pouze ve velmi omezeném rozsahu. Tak kolektiv autorů knihy 110 let Sokola 1862-1972 vydané v Praze v roce 1973 uvádí, že I. spartakiáda v Praze v roce 1955 byla významnou příležitostí k obnově styků a spolupráce s krajanským tělovýchovným hnutím. Na této spartakiádě vystoupilo spolu s dorostenci DSO Sokol deset dorostenců a dorostenek z Paříže. Na II. celostátní spartakiádě 1960 vystoupilo ve skladbě žen dvanáct cvičenek pařížského Sokola. Také na III. spartakiádě prý byli zástupci Sokola v Paříži. Autoři píší: "Pozvaní představitelé krajanského tělovýchovného hnutí z USA, Argentiny, Chile a Austrálie se osobně mohli přesvědčit o úrovni tělesné výchovy v ČSSR. Bylo navázáno spojení, které se dále udržuje zasíláním tělovýchovného tisku, příruček a metodických pomůcek. Krajané organizují po vzoru Československa hromadná vystoupení". Tolik citát. Autoři neztratili ani slovo o sletech zahraničního sokolstva, o Ústředí ani o jiných organizacích Sokola v zahraničí, které komunistický režim považoval za antikomunistické. V tom se nemýlil, i když politikou se zahraniční Sokol zabýval jen potud, pokud se týkala zrůdného počínání komunistických úřadů a jejich tvrdé, absurdní a nesmyslné cenzury.

Zahraniční sokolstvo po Srpnu 1968

Po vpádu vojsk Varšavského paktu do Československa 21. srpna 1968 se na Západ vyvalila nová vlna uprchlíků. Na londýnském Velehradě měl duchovní správce krajanské farnosti a příznivec Sokola pater Jan Lang plně ruce práce s ubytováním mnoha dívek a pár i ostatních krajanů, mezi nimi sokolů a sokolek, kteří čekali jak se doma vyvine situace anebo se už rozhodli ve Spojeném království zůstat. Sokol Londýn měl postaráno o další přírůstky členstva. Podle informace starosty Sokola Londýn bratra Potůčka počet členů jednoty stoupl na dvě stě. Pater Lang byl nejen velký přítel sokolstva. Sledoval situaci v Sokole Londýn se značným zájmem a když několik nově příchozích krajanů chtělo založit skupinu katolického Orla, pater Lang nebyl tím nápadem nadšen a v zájmu udržení jednoty ho nepodpořil, tak aby se Sokol Londýn neoslaboval. Tomu říkám správný jezuita. Osobně jsem si jist, že Otec Lang jak jsme mu říkali, bude jednou svatý, nejen kvůli pomoci sokolům. Svou pozemskou pouť dokončil vloni na jaře.

Já jsem do Sokola Londýn vstoupil kvůli volejbalu, který mě bavil a v sokole se hrál. Cvičilo se a volejbal se hrál každou sobotu v tělocvičně jedné londýnské školy. Úroveň volejbalové hry byla velmi dobrá, i když ve srovnání s volejbalem pařížského Sokola jsme byli značně pozadu. V řadách pařížských sokolů bylo několik ligových hráčů a obě jejich volejbalová družstva se v soutěžích na sokolských sletech

umist'ovala mnohem prominentněji než jediné a seniory zpomalované družstvo Sokola Londýn.

Ale londýnští sokoli měli jinou přednost – skvělý ochotnický soubor Londýnská sezóna. Vlastně se ani nedá říci, že to bylo sokolské divadlo, pod hlavičkou Sokola nevystupovalo ale jeho členové byli vesměs sokoli. Divadlo vedla sestra Sylva Langová Williamsová, někdejší žákyně Marie Provazníkové z Drtinova gymnázia v Praze a později herečka divadel vinohradského, Národního, E.F.Buriana a 5.května. První produkce byla fraška se zpěvy Na tý louce zelený, její premiéra byla v květnu 1979 v polském Ognisku v Londýně. Pak následovaly v první polovině osmdesátých let tři další hry – Noc na Karlštejně, Princezna Pampeliška a Okénko Olgy Scheinpflugové. V Okénku jsem dokonce vystupoval jako druhý nosič bedny číslo jedna. V roli jsem neříkal skoro nic. Ale na záda jsem si napsal velkými písmeny heslo „Kdo je blbej jako bedna, ten de volit číslo jedna“. To jsem si pamatoval z vypravování mého dědy Václava z Kolína, kde komunisté mívali ve volbách číslo jedna. Někteří diváci to pochopili a chechtali se.

Na rok 1984 se chystaly oslavy tří velikánů české hudby. Sestra Sylva Langová-Williamsová se rozhodla důstojně připomenout sté výročí úmrtí Bedřicha Smetany a na své chatě ve Španělsku napsala pro Londýnskou sezónu jednoaktovku o vzniku Braniborů v Čechách. Nazvala ji V hudbě život Čechů s podtitulem Odpoledne u Smetanů. Bratr František Fišer nastudoval roli Bedřicha Smetany, sestra Zuzana Jůnová jeho manželku Betty a hra měla velký úspěch. Po londýnských představeních v polském Ognisku o hru projevíli zájem organizátoři VI. sletu zahraničního sokolstva a Londýnská sezóna jela na svůj první zahraniční zájezd. Hra byla uvedena v curyšském hotelu Nova Park a stovky diváků ryčely nadšením.

VI. sletu v Curychu jsem se zúčastnil jako reportér BBC a cvičenec zároveň. Byl to můj jediný slet, na kterém jsem cvičil a byl plný nezapomenutelných zážitků. Ne že bych uměl z Londýna všechny cviky soustavy pro muže, naopak, doháněl jsem to ještě při generálce na curyšském letišti. I když mám rád heslo Vždy připraven, byl jsem nejméně připravený ze všech londýnských sokolů. Dokonce jsem pocítil opravdový strach, když při generálce den před slavným sletovým dnem přišel fotograf a začal fotit nejen cvičící bratry kolem mně, ale i přímo mně. Nevěděl jsem pro koho ten člověk pracuje a napadlo mě v té chvíli, že snad fotí zvlášť ty kdo neumí, aby je náčelnictvo mohlo vyštípát včas ještě před hlavním sletovým vystoupením. Pýcha předchází pád, a já měl strach aby mě ten pád nestihnul ještě ten večer. Ale bohudíky vyštípán jsem nebyl, takže jsem druhý den nastoupil společně se stovkami cvičících bratrů a sester. Na ten pocit zvláštní hrdosti na náš sokolský útvar nikdy nezapomenu. Nedá se vyličit, ten pocit se musí prožít.

Obzvlášť památný byl pro mně také slet předchozí V. slet ve Vídni, protože jsem tam měl velkou čest seznámit se s naší náčelnicí. Sestra Marie Provazníková měla k účastníkům sletu český proslov. Dnes už si nevpomenu na konkrétní argumenty sestry náčelnice, nicméně si pamatuji na účinek jejích slov. Zatímco po ostatních víceméně nezáživných proslovech účastníci tleskali spíš ze slušnosti, po krátkém proslovu sestry Marie proneseném bez jakýchkoli poznámek a s hlavou vzpřímenou sál zaburácel. A burácel několik minut. Další nezapomenutelný zážitek pro mně nastal den na to, když mi sestra náčelnice odpověděla rovně a bez příkras, zato po sokolsku patřičně bojovně na všechny mé otázky v rozhovoru pro české posluchače BBC. Bylo

to 4.července 1982 v budově vídeňské pošty, kde bylo ústředí sletu. Sestře náčelnici bylo tehdy dvaadvadesát. Ještě celou řadu let poté přednášela sokolské proslovy bez poznámek. O tři roky později byla vydána její knížka Výklad Tyršovy soustavy a názvosloví. A v roce 1988 vyšla její kniha To byl Sokol, jakási sokolská bible. Vše Vám tu knížku doporučuji, i když třeba nejste sokoli tělem a duší. Je tam kus dějin nejen sokolských, je tam kus a důležitý kus dějin našeho národa.

Sestra Provaznice zemřela v Shenectady ve státě New York 11. ledna 1991. Dožila se stovky let. Slyšel jsem od starosty Sokola Londýn bratra ing. Karla Stallera, že v domově pro důchodce, kde sestra náčelnice ve svém pokročilém věku bydlela, jednou vypukl požár. To už sestra Marie byla na vozičku, ale její mozek fungoval perfektně. Při tom požáru nelenila. Ze svého vozičku vydávala pokyny hasičům, všem rezidentům, a požár byl brzy zvládnut. Sestra Provaznice měla situaci pod kontrolou jako za mladých let. Všichni věděli, kde je jejich místo když se tam objevila sestra náčelnice. Jako generál velící svěřeným vojům. Když jsem se o jejím úmrtí dozvěděl, bylo mi z toho smutno a napadlo mě, že kdyby sestra náčelnice byla britskou občankou, dostala by bývala blahopřejný telegram od Jejího veličenstva Alžběty II. V rodné zemi sestry náčelnice se žádný ze čtyř set autorů osmidílné Diderotovy encyklopedie nezmohl na zmínku o ní. Je to ostuda a snad některého ze slovných autorů encyklopedie napadne tento závažný nedostatek v novém vydání napravit.

Sokol po Listopadu 1989

A to už jsem vlastně u polistopadového vývoje, kdy prezident Václav Havel přijal zahraniční Sokoly v Lánech, a to těsně po pařížském sletu zahraničního sokolstva roku 1990, kdy sokolstvo doma opět svobodně vydechlo.

Na závěr chci říci asi toto: Ústředí československého sokolstva a spolu s ním všichni zahraniční sokoli navazovali na válečné tradice a to z první světové války, kdy zahraniční sokoli umírali na západní frontě ještě před tím, než na západ uprchl profesor Masaryk aby zde zorganizoval český a slovenský zahraniční odboj. A zahraniční sokoli navázali také na tradici z druhé světové války, kdy dr. Juraj Slávik byl starostou zahraniční župy sokolské a zároveň členem československé exilové vlády dr. Edvarda Beneše. Tehdy se v zahraničí čekalo na zničení fašistického nepřítele podobně jako se po únorovém puči roku 1948 čekalo na zničení odpůrce komunistického. Zahraniční Sokoli vždycky stáli na straně národa, nikdy proti němu, i když se mnozí komunisté snažili právě to lidem doma nalhávat. Ústředí čl.sokolstva v zahraničí se rozpustilo jako věrné vojsko, jehož zahraniční úkol po boku domova a jeho zájmů skončil. "

Možná jste si všimli, že o BBC a o Svobodné Evropě jsem se zmínil jen párkrát. Nepatřím mezi ty, kdo jsou přesvědčeni, že zahraniční vysílání západních rozhlasových stanic podstatně přispělo k pádu komunismu. Ale domnívám se zcela upřímně, že v situaci tvrdé komunistické cenzury, kterou pomáhali ve vlasti udržovat při životě i moji kolegové novináři cenzurováním informací o zahraničním Sokole a o jeho vedoucích osobnostech bylo zahraniční vysílání stanic jako BBC, Svobodná Evropa, Vatikán, Hlas Ameriky a další významným zdrojem informací pro ty, kdo o tyto informace měli zájem. Já osobně jsem jako student průmyslové školy stavební v Liberci na začátku 60.let minulého století nadšeně hlтал informace Hlasu Ameriky. Ty informace, ač objektivní jen v přesně vymezeném slova smyslu, byly přece jen

jiné než ty doma cenzurované. Pokud věrné posluchače BBC mezi nimiž byli moji rodiče blahé paměti zaujaly odvysílané rozhovory, které jsem jako redaktor té stanice měl se sestrou Provazníkovou, s bratry Viktorem Kentem, Janem Waldaufem a dalšími, pak mě to nesmírně těšilo a jsem na to neustále hrdý. Mám dojem že to byla právě sestra náčelnice kdo napsal, že je vždycky důležitější to, co rodiče říkají dětem doma a co jim učitelé říkají ve škole než to, co si děti mohou vyslechnout v rozhlase. Včetně zahraničního. Ať to byla ona nebo někdo jiný kdo vyjádřil tuto závažnou myšlenku, o jednom nepochybuji ani v nejmenším: sestra Marie Provazníková byla vedle TGM nejvýznamnější osobností sokolského hnutí od dob jeho zakladatelů Miroslava Tyrše a Jindřicha Fuegnera. Její odkaz, stejně jako jejich odkaz žije dál.